

CATALANA

REVISTA SETMANAL

Any I

Barcelona 5 Maig 1918

Núm. 5

JOCHS FLORALS DE 1918

DISCURS PRESIDENCIAL

SENYORES Y SENYORS que m'escoltèu, bons catalans qui aplegats en aquest lloch estèu de festa pel viu sentiment de poesia y de patria; còm voldria jo correspondre a la vostra espectació, al vostre esperançament de bellesa y de vibració viva del esperit! còm voldria jo ésser veu de geni, de profeta de la terra nostra! còm voldria tenir llum viva de pensament, foch intèns de sentiments per a evocar el sentit d'aquesta festa, l'esperit de nostra raça, aquesta cosa santa que'ns fa vibrar, que'ns fa anhelar, estimar y esperar, aquesta cosa misteriosa que'es el tremp de la nostra ànima! Còm voldria que'l meu pobre discurs fos com el pòrtich de la poesia que després de ma paraula ha de volar en aquest espay, portantvos el tast de la verge bellesa immortal! Però jo, ¿què us diré pobre de mi? Si'l cuch tornat papallona té'l primer vol incert al dominar sobre flors y prades esteses, com ha d'ésser esmaperdut el meu verb des d'aquesta gran alçada de la presidencia dels Jochs Florals de Barcelonà!

Quasi des de nin he vingut cad'any a n'aquesta festa, sempre ab una frisança adins indefinible; ab la frisança ab que'l jovincel va a veure la dòna amada, ab la voluptat que un sent al entrar en jardí ple de llum y aromes; y encara sentintme adins un noble sentiment de virior de patria.

Oh, aquells primers anys que jo vaig oir poetes y prosadors a la gran sala de Llotja, que, ornat de primavera, s'era tornat temple sagrat, catedral joyosa flayrosa de flors, consagrada aquells dies al culte amorós del verb ancestral y perenne de Catalunya! Apretat entre la multitud, axecava'l coll per a veure y conèixer qui parlava, afinava l'oït per a copsar qualche

paraula que'm desxifrés l'enigma de la frisança amorosa que adins tots sentiem. Y aquells homes qu'entonaven tot parlant y aquells conceptes fragmentats que fins a mi arribaven, m'aumentaven la frisança, me feyen batre fort el cor, y en la meua joventut hi florí per a no marcirse may l'íntim amor de la patria nostra; l'estimació de totes aquestes coses que veyèm ab nostres ulls, que tastèm ab nostre cor, que les cròniques ens conten ab el llenguatge honrat de la veritat y de la franca noblesa; aquestes coses d'ahir, d'avuy, de demà y de sempre, que són la cadena espiritual, carnal y de natura, de mar, cel y montanyes, qu'es Catalunya immortal, la Catalunya que tal com som ens féu nàxer, a sa fayçó ens arbora vida enllà y que abrivats, ab sa força, ens portarà a la immortalitat gloriosa.

En el temps de la meua adolescència, portat de la mà generosa d'un germà qui de temps estava corprès en la santa taleya (a qui en aquest moment solemne faig acatament de agraïment y amor, y clamo a Deu que al cel el tinga); en aquell temps en que'l conexement se vigorisa y'l sentiment cobra forces per a abrigarse en els dalers de la vida, ja vàreig veure de més aprop aquells homes, poetes y artistes, y en ses converses planes y íntimes, vàreig sentir el mateix alè de la sinceritat en l'amor de la terra, en la esperança fèrvida de la plena renaxença. Llavors, ja era jo admès en l'estadi dels mantenedors dels Jochs; ja cullia d'aprop el mirar y'l gest dels poetes guanyadors; ja la paraula viva m'arribava sencera y'm prenia ab sa llum de poesia, y l'ideal de la bella renaxença catalana ja'm dominava cor y esperit, sentiment, voluntat y inteligencia.

Y axí com el primer amor de joventut perdura lluminós tota la vida, informa bellament l'esperit del home, afina y orienta les facultats natives, axí aquest foch d'ideal de la nostra renaxença, fou mon nort, ma guia, l'iman, el sol, la força vivificadora que donà valor a mes pobres facultats d'artista, com ho ha sigut per a tota la generació que honra y glorifica a la nostra Catalunya. Els Jochs Florals han sigut l'heralt de nostre geni resurgent; han sigut y són la veu del sentiment que pressent y endevina tota cosa, que ab els ulls cluchs té videncia de les grans llunyaries, que a les fosques veu y gosa en les perfeccionsmaravelloses. Els Jochs Florals són la expressió de nostra obediencia a la voluntat de Deu, qui vol que Catalu-

nya sia; són la concreció florida de tot lo qu'es la vida espiritual de Catalunya.

Per axò m'havèu posat en aquest lloch, bons y estimats mantenedors d'aquesta Festa; per axò havèu volgut qu'un humil cantayre de la terra us presidexi y porti avuy el timó d'aquesta nau gloriosa. A n'aquest acte d'humilitat, tant propi de nostra raça, jo sols podia contestar obehint a vostra voluntat; perque mon únich mèrit ha sigut el d'ésser humil, també, a la veu de la terra. D'aquesta Festa, de lo que porten adins els Jochs Florals, se n'ha esparidit tota la nostra floescencia espiritual; no solament la paraula se n'ha dignificat, sinó tota expressió bella de nostra ànima; y la nostra poxança de gerarquia espiritual ha reclamat y està a punt d'assolir l'alta gerarquia política que'ns pertoca. L'essència primera, la força inicial dels Jochs consisteix en la exaltació del nostre verb, del llenguatge, qu'es la forma del pensament. Però com que'l pensament es la concreció de tot el sentir del home, la paraula viva, que de dit sentir es la expressió, porta latent tota la espiritualitat, tot lo que empeny l'individu al desenrotllament complet de la vida. Y'ls Jochs Florals, que nasqueren d'una necessitat del esperit de raça, no havien pas de donar fruyts borts com d'arbre de sava decandida; els Jochs Florals, com un esparidiment qu'eren d'una fortitut profunda, havien per força d'ésser la veu viva de la terra que canta y riu ab la esperança, que maleheix la opressió que tiranisa, que plora d'anyorança pels temps que foren gloriosos, qu'esclata ab l'himne triomfant de la resurrecció esplendorosa. Els Jochs Florals han sigut com la mare amorosa que a tots els fills estima, que a tots crida a son costat y'ls beneheix y alenta y'ls exalta sobre son cap ab transports de joya, quan se'n sent honorada per llurs gestes; que plora y resa per ells quan la mort els roba a la vida, que guarda viu el recort de tots, vivents y morts, presents y ausents; ja sia qu'enaltexin la terra ab llurs cants, ab llur ciencia, ab la riquesa digne y ben guanyada, ò ab la videncia dels alts destins espirituals del home. Per axò, per aquí no sols hi han passat poetes y prosadors, sinó també homes de totes les altres gerarquies espirituals; y cad'any s'hi fa memoria de tot fill de Catalunya que, honorant la terra nostra, hagi passat a l'altra vida. Axí's pot dir, en veritat, que tot el nostre Renaxement modern se deü a la inspiració, a l'esperit qu'es fons de vida d'aquesta Festa radiosa.

Però jo, en aquest moment, sols dech referirme a la influència y a la informació que n'ha rebut entre nosaltres la més subtil y corpredora de les belles arts; potser la que va més al fons del misteri de la vida: la bella música.

Es tan íntima l'amorositat qu'existeix entre la poesia y la música, qu'era cosa impossible que, al ressorgir la poesia catalana, la música, sa germana bessona, no's redrecés ayrosa, fresca y xamosa com tocada pel sol de vida nova.

Per que, ¿qu'es poesia y música, sinó dos cayres diferents d'una mateixa bella cosa. ¿Conexèu una bella poesia que no porti l'ayre y'l sentiment d'una bella melodia? ¿Conexèu una bella música que no us desperti en l'esperit y en el cor, l'ayre, el pensament, les imatges voladores d'una vera poesia?

Nasqueren juntes, les dues belles coses, de la mà de Deu. Sens una, l'altra no cantaria. Per que les dues canten per l'amor que's tenen una a l'altra. Axí en els temps llunyans de l'antiguitat, cantor y poeta vivien en una mateixa persona, y avuy encara, a la poesia qu'expressa'ls sentiments més íntims, a la que porta l'escalf sincer y entusiasta del cor, se li dona'l nom de lírica, per que ab la lira prop del pit era cantada quan els grechs eren els mestres del bell cant y del ben dir. Ab el temps, les dues germanes, a estones s'han separat y s'han desenrotllat en gèneres propis; y ab versos s'han bastit monuments esplèndits que són goig del esperit, sens ajuda de la llum harmònica y trasbalsadora de la música; y únicament ab sons s'han axecat les construccions alades y sublimes de la simfonia. Però observèu com sovint les dues germanes s'anyoren y ab quina dolça amorositat s'abracen, quan fadigades de llurs esforços en les grans volades, se junten y's compenetren en la cançó, qu'es repòs d'inspiració alada y profunda. Llavors les dues reposen en la llar payral que'ls donà vida; llavors la humil sinceritat reviu ab goig puríssim.

Però hi hà un redós, un soplug humil hont poesia y música's troben sempre en unió íntima y inseparable, hont, lluny del pensament superb y del refinament malaltic, viuen en comunió platxerosa, hont perdura la virginitat primera, l'alè ingènuu de la emoció sincera; hont viuen en el toch directe de la natura, y canten en la gracia indefinible de la espontaneïtat lluminosa. Es el redós del aplech anònim del poble, es el soplug de la emoció viva y desinteressada qu'ab la vestimenta simple de la tradició nacional diu els mots més rudimenta-

ris de la bellesa, però'ls més purs y graciosos, els més nèts de tota miseria, egoisme y vanitat. El cant popular es la perduració de les esposalles virginals de poesia y música benehides per Deu des del principi que cor d'home bategà sobre la terra, des del principi que la emoció axecà l'esperit del home al gust y a la contemplació de la bellesa inefable.

Per axò'l nostre renaxement poètic no va tenir una bella característica fins que begué a pler en aquesta dèu d'aygua viva; per axò la música catalana no prengué a les fins que ofegà l'extrangerisme melòdic en la frescor regalada de la tonada verge del poble. El vent del romanticisme del segle passat, del romanticisme de bona mena, que no es rès més que l'arborament del esperit sedejant del ideal que cova al fons de la nostra natura; aquest vent de foch, tocà'l cor y la ment dels nostres homes que més desperts estaven y atents a l'hora que sonava, y la set del ideal despertada'ls feya regirar arxius per conèixer lo que forem en els temps passats; els feya admirar les parets vetustes de castells y palaus mig coberts d'eures amigues; vibraven de fè sota les naus gòtiques de nostres catedrals augustes; y en les tradicions seculars, y en les costums del poble, hi trovaven la imatge y la dignitat de la patria anyorada. Però de totes aquestes coses que'ls encantava l'ànima, cap els fiblava més endins que la cançó viva del poble; en cap trobaven el regust de cosa tan nova y tan vella, tan íntimament catalana y tan saborosa com en la cançó blanca y simple de nostres camps y montanyes, de nostres masies y pobles. La parla de nostres comtes y reys era viva encara en el poble. Les esglésies romàniques y les catedrals gòtiques encara eren gloria pels ulls y per l'esperit. Les costums patriarcalcs qu'encara perduraven en les austeres alegríes populars, quin goig els donaven! Però al sentir una cançó, la que la mare'ls havia cantat al breçol, la que l'avía encara cantussejava ab veu prima y trencadissa, el sentiment prenía a les d'una tendresa indefinible; els hi semblava sentir la matexa veu viva de la mare terra, la veu de la sanch, la veu del cor de les generacions passades, la veu del esperit immortal de Catalunya.

Abans del ressorgiment dels Jochs Florals, ja tenim homes corpresos del nou ideal, els quals en la cançó rústega hi troben el goig més viu del esperit. D'aquests, el més vident, potser el que possehía un sentiment més profon, poètic, musical, fou En Pau Piferrer.

¡Oh, quína ànima més bella la del nostre Piferrer! Ell copçà l'hora romàntica que del extranger venia, y en sa natura sincera, en la noblesa de son esperit, en la seva sensibilitat exquisida s'hi plasmà fosforescent la personalitat més atravent en el preludi de la renaxença patria. Ell vivia del tast de la bellesa; la seva fè religiosa anava sempre auriolada per les clarors de les maravelles que'l misteri del Infinit congria. Els monuments soperbs que canten les grandeses anyorades de la Patria li deuen el llibre més sincer qu'en llur llohança y estudi s'ha escrit. Mes, el séu amor més íntim era per la música, la més dolça y poderosa de les seves inclinacions, com ell mateix afirmava.

De la cançó popular, ell fou el primer, a Catalunya, qui'n féu públiques les excelencies, ab una clarividencia sorprenent, ab unes paraules inspirades per la impressió profunda que'n rebia. Es admirable la seva claretat de judici en la major part de sos escrits musicals; mes, quan parla del cant popular, meravella la seva videncia, al apreciar el valor de dit cant al transfusionarse en la obra artística. En l'any 1846, època en la qual regnava sobirana la música italiana, escrigué una necrologia d'un músich inspirat, d'En Miquel Ribera, a qui En Piferrer admirava per les melodies que portaven el recort del cant de la terra. Donchs, en aquest article s'hi troba aquesta afirmació estupenda, la qual conté'l programa qu'han seguit les escoles de les modernes nacionalitats musicals europees: *Nosaltres cifrè'm el pervindre y la essencia del Art en l'harmonia del element popular primitiu ab la correcció y la experiencia de la exposició moderna.*

En Piferrer fou la veu harmoniosa qui primera féu pública llohança, sospesà'l valor, midà la transcendencia de l'aplicació al art modern del cant tradicional del poble. Mes, qui verament ne feya la cullita d'aquesta fruyta silvestre, qui des de noy ja l'anotava en el cartipaç d'estudi, qui ab delicia des de nin ja la copçava, com flor matinera fresca de rosada, era En Marian Aguiló, el patriarca del bell catalanesch modern, el gran infant ungit per la sava de la Patria, l'arbre de verdor més forta, d'ombra més regalada y fresquívola en l'aubada de nostra Renaxença.

En Piferrer vibrava ab delitança en l'amor de la cançó, mes, fos per la parla castellana qu'encar usava en sos escrits, fos per el rastre febrosench del romanticisme encomanat de

terres estranyes, sos cantos y dites sobre'l cant humil no traslluhexen encar tota la frescor y natural vivesa de la cantarella ingènua. En el mestre Aguiló ja la impressió es tota pura, amurada del regust de la terra.

Ell no publicà fins molt tart un recull de lo molt qu'arreglat havia. A ell li dolia escamparles en tinta impresa sense haver fet prou la tria de les versions més pures, y potser sentia com gelos de que tothom gaudís d'aquells seus amors íntims y virginals, com si temés que'l món de les lletres no profanés aquell tresor de l'ànima del poble. Mes, l'Aguiló fou la deù primera hont pouaren y gustaren la santa taleya de la inspiració popular els esperits més àvits y desperts de la novella Renaxença.

Ell no tenia conexement de la música com En Piferrer, però'n sentia profundament el seu encant, y no comprenia una cançó del poble sense la seva tonada. Prou se'n queixa, de no haver sapigut anotar les melodies de ses cançons aplegades! En el pròlech de son «Romancer» diu tan belles y justes coses sobre la tonada popular y de la seva íntima unió ab el text, que crech jo rahonable les recordem en aquest moment. Diu el bon mestre: «La poesia popular catalana es més per oïda que per llegida. Cada romanç viu dins sa tonada propia, que no sols es el segell que'l distingeix, sinó que n'es l'essencia, l'ànima...

La fruïció qu'esta lley de música fa sentir es quasi indefinible. El romanç divorciat de sa tonada pert més que l'arbre quan li cau la fulla, més que la rosa d'olor quan li fuig sa flayre... Profà en l'art, m'ha racat molt no poder recullir personalment la melodia de cada cançó. Confés que qualque pich al apuntar la lletra morta d'algun d'aquests ballets curts, mig infantívols mig lírics, ara entremaliats, adés tranquils, seguits quasi sempre ab gracioses taral·les de mots incoherents (que grans mestres no desdenyarien d'encastar en llurs obres com les pedres més precioses), n'he esquexat felló'l paper, ab la impressió del qui cull una d'aquelles floretes de borriçol, y ab l'esforç de trencarla, la corona s'espolsa, el vent l'escampa, y en la mà sols queda'l trist capoll, un bri que's llança.»

De com sentia'l venerable mestre la dolça música de nostra cançó, ne guardo jo mateix un recort inesborrable. Precisament era en un primer diumenge de Maig, després de

una festa dels Jochs Florals, que visità'l llavors primerench Orfeó Català; nosaltres, els cantors, li ferem sentir unes quantes cançons de la terra ab la interpretació d'una harmonisació choral. El vell venerable plorava fil a fil y sa cara esdevenia tota mullada de la emoció. Aquelles llàgrimes amoroses foren la paga més plena que may havèm tingut per el nostre desfici en fer revivre la cançó antiga en les veus dels nostres Orfeons. Aquella dolça aygua de plors ha sigut y serà sempre la sanció augusta a lo qu'es nervi del reviscolament choral de Catalunya.

Mes, qui compendià, esbrinà la valor, enllumenà'ls orígens, codificà en certa manera y ordenà'l tresor folklòrich de la cançó catalana, fou En Manuel Milà y Fontanals, en son temps la cima més alta, pura y serena del conexement literari y estètic de nostra Renaxença y de la cultura literaria de tota Espanya.

Fou el mestre Milà la concreció més plena, en la seva època, de les fortes qualitats de raça. Inteligencia penetrant, esperit fecon, ànima noble, sensible y sincera. En ell, el seny ponderador tenia fort les regnes al desfici esvalotat y cego del febrorench romanticisme; l'aguda sensibilitat, la set de puríssim ideal, l'iluminà y'l féu un de nostres millors poetes, un vident de la bellesa que nia al fons de totes les maravelles dels esperits y de les coses.

Per més que sos estudis sobre la cançó's referexen especialment al text, no fa may, en sa intenció, cas omís de la tonada. Per més que sa cultura es eminentment literaria, ell sent com la melodia es l'ànima, si la paraula n'es el còs amantent y àgil que'n concreta'l sentit episòdich. Ell afirma que la música de nostra cançó tradicional es més indígena, es més exclusivament nostra que la poesia que la vesteix y engalana; y aquesta forta afirmació prova l'intim amor y conexença que li tenia. Ell, quan compongué la tendra, bella y noble «Complanta d'En Guillèm» breçava sos versos ab una tonada que l'escalf de sa inspiració li dictava; la cantava ab la dolçor que'l tast del cant matern havia dextat en sos llavis. Mestre Milà, el sabi auster y senzill, el poeta excels y pur, estava també corprès per la profunda y insinuant bellesa de la música, y de aquesta, cap ne trobava més bella y'l feria més íntimament com la que se'n vola lleugera y viva de la boca humil del poble.

JOCHS FLORALS DE 1918

LOUIS MILLET, PRESIDENT

LOS MANTENEDORS

JOAQUIM RIERA Y BERTRAN

ANTONI CARETA Y VIDAL

LL. C. VIADA Y LLUCH

SALVADOR ALBERT

Mes, després d'aquests tres patriarques de la Renaxença patria, tots ells amadors y glorificadors de la cançó nostrada, cal encara recordar ab veneració'l fervent Francesch Pelay Briz, l'intrèpit almogàver del catalanisme primerench. Tenia En Pelay Briz un cor sadoll d'entusiasme y en sa passió amorosa per la mare terra no parava, en sa inquietut, de produhir obres literaries: poemes, poesíes, drames y noveles, vessant tot catalanitat sincera. Y veient ell que l'Aguiló, prudent y recatat, tardava a donar a l'estampa la propia cullita de can-

çons, no pogué contenir son afany, y publicà'ls cinch volums dels «Cants de la terra», els quals no solament porten la poesia, sinó també la tonada de cada cançó. La dèria d'En Briz era la d'expandir per tothom el sentiment catalanesch, y per axò, sentint fretura de foragitar tota cançonota borda d'entre les gents senyorils y ciutadanes, obtenint la cooperació del mestre Candi, acompanyà les tonades del primer recull ab una vestimenta harmònica per ésser tocada en el piano.

Tot axò demostra com sentia En Briz el poder de la tonada popular y com ne comprenia la seva profunda eficacia. En el pròlech de sa col·lecció, fa constar qu'una «cançó catalana es pel poeta y pel músich una harmonia del cel, una cosa que remou totes les fibres del cor... d'exalta l'ànima commosa y melancòlica com la contemplació d'una posta de sol». «La música» segueix dient, «té una cadencia prolongada,... y a voltes certes inflexions que desperten, de cop, les idees més funeraries y sobrenaturals». Es curiós observar aquest deix misteriós y trist que troben en la melodia tradicional els nostres davanters en la renaxença espiritual catalana; el nostre folklore musical se distingeix no sols per les tonades noblement melangioses qu'acompanyen alguna cançó amorosa, les legendaries ò cavalleresques y les llangoroses y dolcíssimes de la breçola, sinó que al costat de la dolça y serena tristesa hi tenim la cançó ballet que ritma saltant joyosament ab una alegría franca y oberta, jove y ardida, capaç de fer reviscolar tot esperit aclofat en la tristesa. Mes, ja se sab que'ls homes, com totes les coses del món, se decanten pel costat d'hont flaquesen, y'ls nostres bons predecessors eren massa fills de la seva època per no sentir especial atracció envers la nota patètica que l'hora romàntica portava. Així y tot, cal observar que no tots s'hi decandien al sò d'una cançó. L'Aguiló y En Milà igualment que l'exquisit poeta Pau Bertran y Bros, qui n'havia fet bona cullita del peu del Montserrat estant, l'havien copçada encara tota humida del terror, y així'n parlen ab uns conceptes y un to que demostren n'havien cullit tot el sentit de sanitat y fortalesa. Ara, els que no l'aplegaven al gran ayre de la natura, uns als altres se la contaven y li anaven esgroguehint la sana rojor del rostre, y decandintne'l sentit, li emmaltien la expressió.

De tota aquesta propaganda de la cançó, de totes aquestes efusions pel seu enaltiment, del escampall imprès de textos y

tonades se'n arborà un culte en cada cor d'artista de la terra. De moment, foren els poetes els qui se n'encomanaren la franca cadença y la inspiració sincera. Els músichs més distingits, d'aquell temps, quasi tots estaven enlleminits ab la dolçor amanerada de la melodia italiana y'ls més destres en la tècnica estaven prou inflats de pedanteria en la pràctica del contrapunt saberut. La cançó'ls passava pel davant y ells, lluny de tot nou moviment d'idealitat y estètic, feyen la mitja rialla desdenyosa; però uns quants de més desperts somrigueren plens de gracia al encant de la humil bellesa camperola: En Miquel Ribera, l'amich íntim d'En Piferrer, el jove, mort quan la inspiració nova començava a embellirli la vida; En Ramon Vilanova, qui en la seva missa pastoril hi féu reverdir sovint, en mig de la inflor teatral de moda, les frescors dels ayres montanyenchs, y algun altre d'obscur qui conexia per la claror la nova aubada. Mes, fou a dos de ben humils, que l'ayre pur de la nova primavera'ls prengué sentits y ànima: En Pep Ventura del Empordà y En Joseph Anselm Clavé de Barcelona.

En Pep Ventura, el rústich joglar de la tenora, tot refent la dança clàssica, la sardana gentil y seriosa, ritmà la cançó al gest y moviment de la cadença noble y mesurada, y si bé era ignorant de les lleys de les combinacions dels sons, ne tenia prou ab son instint per fer reverdir de nou la dança més pura y més bella, la dels moviments més dignes y gentils, la dança qu'es el segell viu y graciós, ab còs y esperit, de nostre temperament de raça. En Joseph Anselm Clavé, fill d'una familia menestrala, fou el primer qui copçà la cançó a cor plè. Poeta y músich de naxença, malhaurat en sos primers amors, delicat y mig malmès de natura, dexà son ofici de torner, refugiantse a l'ombra de la seva més fidel enamorada: la dolça y plascenta música. La guitarra era la seva companya que may el dexava.

Fill del ambient menestral ciutadà, ab son esperit generós y sedejant d'ideal, s'entregà a les noves idees polítiques que li semblaren regeneradores del poble; però la música y la poesia'l cobricelaren ab ses ales blanques y'l guardaren per ésser educador del sentiment popular. El romanticisme també'l prengué en sa revolada y com no tenia'l contrapès d'una cultura sòlida ni profunda com els homes intellectuals contemporanis, les seves primeres obres flaquejaren de vulgaris-

me. Però l'ayre de la terra tocà son front d'infant inspirat y la verge bellesa commogué son geni creador. Altra volta l'avinentesa entre l'esperit y les formes propies de raça, qu'havien sigut oblidades, feyen el miracle de fer ressorgir un geni.

Per que, ¿qu'es un geni sinó una plenitud excelsa espiritual que dexa endevinar y fruhir l'harmonia del fons de les coses creades; harmonia de fòra que, fusionantse ab la que l'home escullit porta a dins, engendra la guspia radiant qu'es la expressió plena del goig possehit? El geni anyora ab força'l goig del palp de Deu, qu'es amor, veritat y bellesa, y al endevinar-lo ab l'agudesa de son esperit, s'extremeix vibrant d'emoció y s'explaya ab el càntich de la obra bella. Mes, els genis se desparten en son cayre especial de natura y per axò tenen també patria, tenen modalitat de raça, y no maduren si les coses que els volten no responen a sa íntima manera d'ésser.

En Clavé rebé'l raig de sol a l'hora propicia y s'esbadellà la seva inspiració ab la força y frescor que corprèn y embadalleix.

En Clavé, després de compondre, en sa primera joventut, una munió de dances chorejades, ab lletra castellana totes, la gracia de la poesia catalana li tocà'l cor, y allavors es quan canta y refila uns cants immortals de joventut perenne. Els Jochs Florals estaven a punt d'esclatar ab son crit de resurrecció, y en l'ambient ja s'hi sentia l'ayre embaumat del nou ideal. Ja hi havien poetes qu'en català cantaven; ja En Piferer y En Milà havien proclamat y extès la bellesa de la cançó tradicional. Tot estava a punt per que sorgís el nou cantor del poble. Y aquest canta ab una veu commosa l'etern idili de la natura y del amor; canta ab cor lleuger la cançó que s'envola tota sola; canta a la primera llum d'un matí rioler y flayrós de primavera. Els accents de son cant són plàcits y tendrívols y's gronxen al ritme franch y conegut de la natura fos en el temperament del artista humil y obedient a la veu de la inspiració primera. Axí com lluheix al raig del sol la gota de rosada en el càlzer d'una flor; axí com el rossinyol canta sos amors entre les branques, en nit serena; axí com les onades de la mar quieta gemeguen dolçament descapdellant sa blavor escumosa sobre l'arena; axí canta En Clavé sos idilis encantats de juvenesa; y ho canta ab sa llengua, ho canta ab son cor, ab el to de la sinceritat més escayenta. Y com ell era fill y germà de la classe més humil, ell, son poeta y músich escu-

llit, era la veu de ses virtuts y de sa fortaleza; y per axò entona triomfant l'himne del treball: el treball dels pescadors vora la mar mugenta, arranjant els arrèus, varant la barca, solcant intrèpits la mar salada; el treball dels bremadors amarats de suhor en mig la pampolada, emmelats els dits de la dolçor sucosa dels rahims ubèrrims; canta alegrement el cop del mall sobre l'enclusa, del forjador y maquinista, com himne de fortitut y honradesa; y en tots aquests cants a la virtut primera del home, aquesta virtut tan catalana, hi posa per ànima l'amor, l'alegria santa, qu'es essencia de vida; y ho embolcalla tot ab l'ambient propi de la natura, el que dóna'l nostre sol, el nostre mar y les nostres montanyes, les maravelles de nostre terror y de nostre cel blavíssim, l'ambient que'ns penetra y posa segell al nostre ésser.

La consciencia de nostra catalanitat s'anava desvetllant ab la veu que dels Jochs Florals s'alçava y les costums y'ls esplays tradicionals eren preuats y estimats; y En Clavé se'n sent corprès y canta a sa manera franca y oberta la potencia y fortaleza dels «Xiquets de Valls» en ses torres y espadats de carn humana. Y de tot axò'n fa intèrprete a la matexa munió del poble, al mateix obrer menestral, al mateix terrassench camperol, al mateix home de la platja colrat per l'ayre marítim. Axí'l poble, ab sa veu matexa y en la germanor d'una massa choral, expressa idealment els encants y les energies del seu propi viure. La obra d'En Clavé es tan viva, tan excelsa, per que al mateix temps qu'es sincerament artística es profundament popular. Popular per sa simplicitat ingènua; popular pel llenguatge y pels elements melòdichs nacionals transfosos y transformats a nova vida; popular per les idees y sentiments que del mateix poble ha près, magnificantlos; popular per que acobla en feix harmònich sentiments, còssos y ànimes, axecant el clam triomfal sortit de les entranyes palpitants de la patria renaxent.

¡Oh, la força del esperit dels Jochs Florals! Sense aquesta força expandintse a l'hora oportuna, l'obra d'En Clavé hauria sigut fruyt bort sense sabor y gracia, sense eficacia en la educació del poble. Ell hauria format chors, també; hauria produhit solament ab llenguatge foraster versos més ò menys escayents; les seves tonades haurien sigut agradoses als seus contemporanis; però a hores d'ara tot fóra ja ben fos y oblidat com cosa convencional, seca y marcida. Tal com fou creada es

viva encara y eterna, per que porta la fortalesa íntima del esperit catalanesch, porta la unció sagrada de la veritat, el segell de la natura imposada per Deu a la nostra Patria.

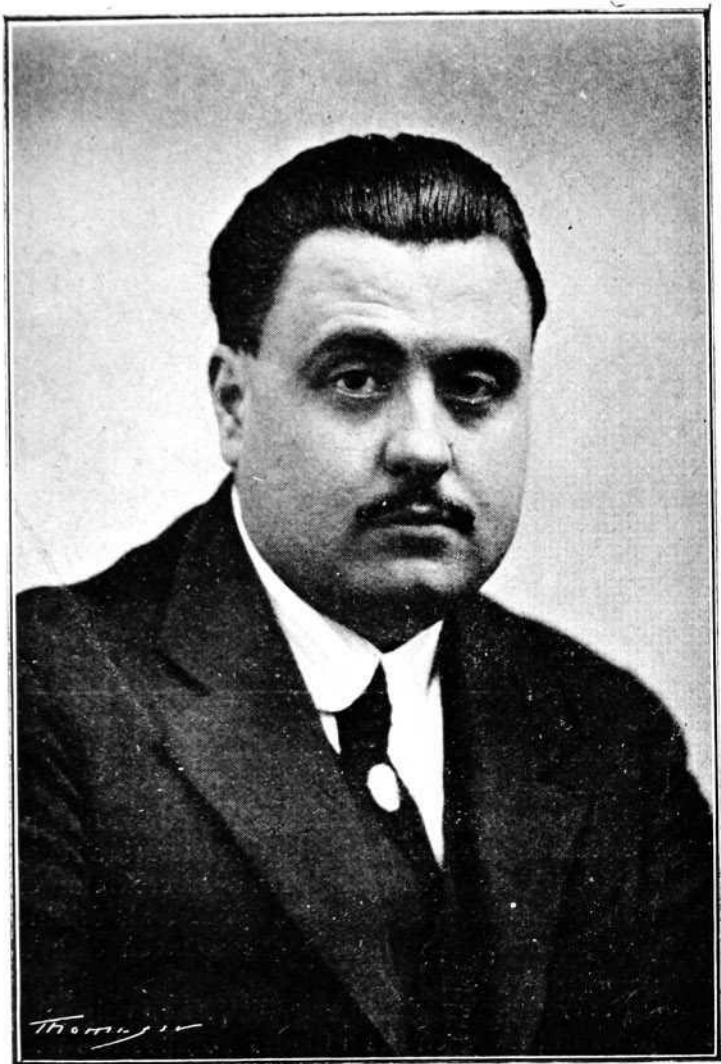
El Renaxement, que al principi era boyra prima ab rosades clarors de sol ixent, anava condensantse en nuvolada guardant en son sí les aygues fecundantes. La parla catalana, de la pura idealitat de la poesia baxava també a la forma ampla y lliure de la prosa, per enfortir, ab estudis seriosos, el conexe-

JOSEPH BURGAS, SECRETARI

ment y la consciencia de la virtut essencial que dóna tremp y vida característica a la patria. A la Revista de literatura seguía la fulla diària, escrit tot en llengua materna. Ja crexía un especial odi als opressors de nostra manera d'ésser, als anomenats tirans, ab esparces harmonioses que sonaven com un himne de vida nova.

Mentrestant, la música estava, en part, distreta en vulgaritats amorfes y romàntiques y en les inflades pompositats de la òpera enlluernadora. Però, al mateix temps arribava una nova corrent d'art seriós, noble de sentiment y de formes equilibrades y robustes. Els clàssichs alemanys y'ls grans romàntichs prenen les voluntats dels músichs més desperts y subtils. Llavors, si nosaltres haguessim tingut una tradició secular musical, ab ella y'ls elements citats, com materia de fermentació, hauría sorgit la nova escola; però cap rastre'n teniem, y si no hagués sigut la força de la renovació del esperit

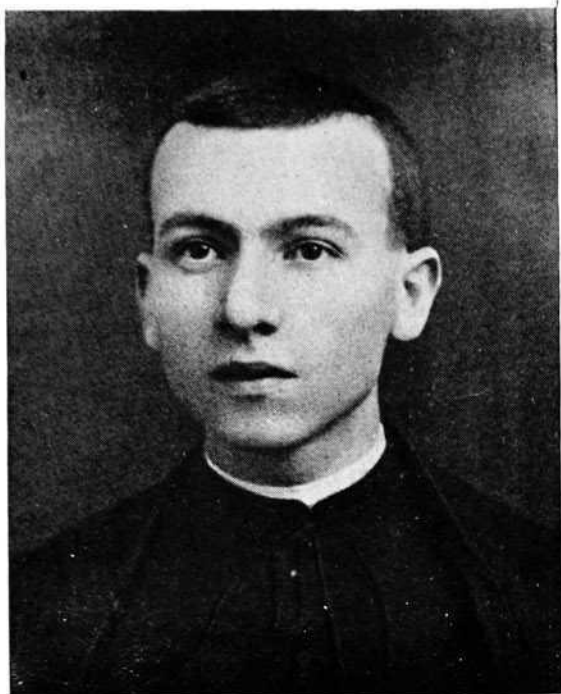
JOSEPH MASSÓ Y VENTÓS
GUANYADOR DE LA FLOR NATURAL

LA SRTA. ROSA GUBERT SALIETI

REYNA DE LA FESTA

MOSSÈN
ANDREU CAYMARI
GUANYADOR
DE LA
ENGLANTINA

MOSSÈN
JOAN PUNTÍ COLLELL
GUANYADOR
DE LA
VIOLA

de la terra, si aquesta renovació no'ns hagués portat a estimar l'element verge de la cançó terral, may la música nostra hauria passat d'ésser un art de segona mà, bordissench. Mes, a la primera ayrejada ja florí'l geni d'En Clavé, tan nou, que'ls sabis y intellectuals no'l reconegueren. El poble sí, que se'n enamorà y se'l féu propi aquell cant tan fresch y gentil de sentiment. Però En Clavé era llum y exemple per tots els artistes del avenir, y, de tant en tant, sorgia un cant d'un escullit que presagiava la florida plena, y més endavant contemplèu com un gran mestre axeca un monument d'art perdurable, fort y vesant de caràcter, cantant els Pirinèus, servintli de germen primordial el sò de la cançó; contemplèu aquell altre, ja desaparegut del món dels vius, qui últimament cantà ab magnificència les llegendes de Garraf ab els versos sonors d'un gran poeta mestre en poesia catalana.

Y recordèm aquell jovenet de cabells cargolats, d'ulls vius y rialleta maliciosa, ab aquell còs, vibració de nervis, y aquella veu somoguda y emocionanta, aquell amich del grans poetes y escriptors, qui begué en aquella fornall d'entusiasme de la llur intimitat l'ardenta ilusió de la patria triomfanta, de la patria glorificada. Aquell jovenet que la cançó també se li ficà adins al mig dels seus afectes y cantà sempre ab el to del seu amor, y encomanà la seva fal·lera als qui llavors obrien els ulls a la vida del art bell de la música, y remogué les ansies de fer, de treballar per a la gloria del art de la terra nostra. Y En Clavé cantava encara la cançó verge, la cançó forta, però la seva obra perillava de defallir sinó's renovava l'ideal dels cantayres ab l'ideal més viu de patria; sinó s'axamplava l'art choral ab les alenades del gran art de totes èpoques. Y l'esperit dels Jochs Florals, l'esperit de la terra alenà sobre l'ànima d'uns quants ignocents, humils, però obedients al ideal qu'encén les voluntats y'n fa fogueres; y la obra del cant viu, de nostre cant perenne no mor, que creix y s'inflama en noves lluhissors resplandentes; y a la rodona de la cançó magnificada ja hi canten, davant dels homes encisats, les noyes y'ls infants que ab la claror aguda de llurs veus fan radiant com un sol l'harmonia de la cançó nova y vella que no morirà may mentres Catalunya perduri. Y la música nostra s'ha enfortit tot sent més catalana, y canta francament ab la veu robusta d'un art més trabat de nova tècnica. El cant rústech de la llar pagesa, el rudimentari art tradicional, pren fulgurances de poe-

ma magníficent; y tenim obres que, tot portant ben descobert el germen de la cançó, són model insuperable de forma y de sentiment; tenim obres d'un gran mestre que jo trobo úniques d'originalitat y inspiració en la literatura choral moderna de tots els països.

¡Benhida tu, Festa dels Jochs Florals, que portes y proclames l'esperit fecondant de Catalunya! ¡Benhida tu, filla excelsa del amor rediviu de nostra Patria! ¡Benhida tu, veu que crides a judici als fills borts que l'orgull cega y'ls empetiteix en el no rès de lo bordissench y axut de saval Benhida tu qu'encéns encara'ls esperits que volen viure en el foch del entusiasme per l'ideal, per la veritat y per la bellesa: per la Patria, la Fe y l'Amor. Tres coses santes que són una sola en unió íntima. Perque ¿còm estimariem a la Patria sense la Fe en el més enllà immortal de hont tot devalla y hont tot se glorifica? ¿Còm viuríam sense Amor aquesta Fe, ja que l'Amor es força que tot ho empeny, encén y colora? ¿Còm sens Amor formariem aquest nucli que uneix als germans d'un mateix terror; còm podriem lluytar per a conservar-la y sublimar-la ab el sacrifici punyent del dolor y ab la sanch vessanta; y còm sense Patria podriem parlar ab claretat y fermesa'l llenguatge de la Fe y del Amor; ab quin accent podriem dir bellament y ab sinceritat «Pare nostre qu'estau en lo cel»? ¿Còm sense aquest sentiment august de Patria podriem cantar, si'l cant es realitat suprema d'emoció vibrant y sincera?

Festa dels Jochs Florals, mentres guardis en ton cor aquesta trilogía santa, seràs, com has sigut fins ara, l'heralt y'l guardador del esperit de Catalunya.—HE DIT.

LLUÍS MILLET.

FLOR NATURAL

ESTANCES A L'INFERMERA

Lema: Dònes de França.

*S'endevinaven d'or sota'ls vels del seu front
els sedosos cabells, l'esguart era pregon
y'ls seus ulls els més blaus que hi puguin havè'al món.*

*Y vestia de blanch, albíssima, de llins
immaculats per totes les sales y jardins;
si blanca de per fora, més blanca de per dins.*

*Les seves galtes eren pàlides de color,
semblava que sovint s'amaressin de plor,
d'un plor tranquil, segur, en mig de tant dolor!*

*Era un somriure blanch vora'l llit del malalt,
y alegrava de cop la pau del Hospital
ab un riure no més com allunyant el mal.*

*Estava dreta, immòvil, sempre vora del llit,
tot vetllantli les hores tan llargues de la nit
ab un ram de violes mig obertes al pit.*

*El ferit la mirava ab els ulls divagants;
— Diguèume aquelles coses, tan serenes, d'abans... —
Sobre'l front que bullia li posava les mans.*

*¡Les mans! Jo les hauria besadès ab anhel.
Jo no sé què tenien aquelles mans de cel;
tenien suavitats de flor y olor de mel.*

*Jo hauria volgut dur en les venes la sanch
del ferit, y vessantla del pobre còs estanch
vent'en el dur repòs d'aquest llit seu tan blanch.*

*Y sofrir llargament per la patria y per ella.
Y en les hores de febre sentir la maravella
d'aquelles mans de flor damunt de ma parpella.*

*¡Per que'l ferit debta ser bell y alegre, abans!...
No sé quin sortilegi duya en les seves mans,
que nosaltres, qu'estavem joves y forts y sans,*

*ne sentiem vergonya y may hauriem dit
que no gosant mirarla als ulls de fit a fit
sentíssim una enveja terrible del ferit...*

*¡Ay, donzella sublim d'un Hospital de França!
Fores una llum pura qu'ab el temps va apagantse;
no't veurè més y'n sento una extranya recança.*

*Y no vaig demanarte les violes del pit,
y no vaig dirte rès del que t'hauria dit,
del que't diria ara, lluny de tu, en mon neguit!*

*Y no vaig dirte rès del teu mirar pregon,
ni vaig besar les mans que per mi ja no són,
ni vaig tocà'ab els llavis la Creu Roja del front!*

*Ara't veig com t'enfiles pel cel serè, damunt
del fum de les batalles, del lamentable munt
dels morts y dels ferits, sempre mólt més amunt!*

*Ascendexes pel cel del amor y'ls neguits,
serenament plegades com coloms sobre'ls pits
les dues mans ungides ab la sanch dels ferits!*

JOSEPH MASSÓ Y VENTÓS

ENGLANTINA

L'INCENDI DE CA'NA VAQUERA

(fragment)

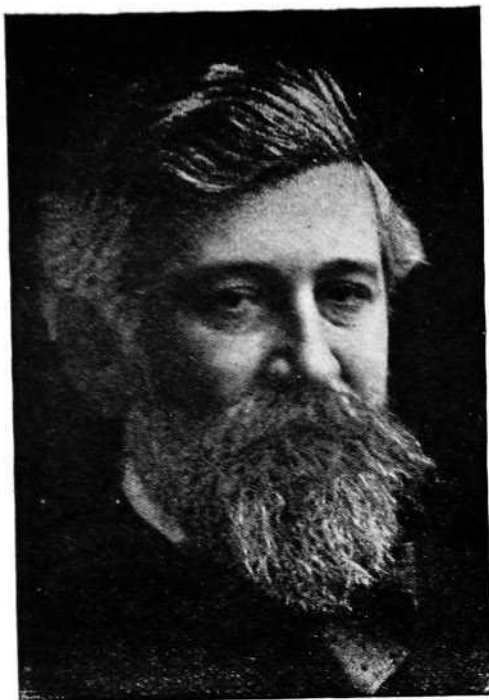
*A trench dubtós d'auba, un jorn temps enrera,
el veynatge d'Inca d'esglay era groch.
¡Oh, gran Sant Abdon! A cà'Na Vaquera
se calava foch.*

*Pels carrers deserts, tota escabellada,
crida ab veu de trò la pobre veynada:
— ¡Veynadets! foch! foch! Tot lo món fa uy!
Llevàuvos Sen Vel-la, Garriga y Cucuy! —
El foch se reinfla damunt les teulades;
vastament relluhen de rojor fatal
els molins immòvils, les cases tancades;
y es tèrbol de fum l'estel matinal.
Per entre'ls parrals de les cases velles
guayten a bolichs dels bells finestrons
homes y madones y trists infantons,
d'horror esquexades les fosques parpelles.
— ¡Oh! ¡La fi del món! — diu un crit d e dòna,
y de les finestres espessa ressona*

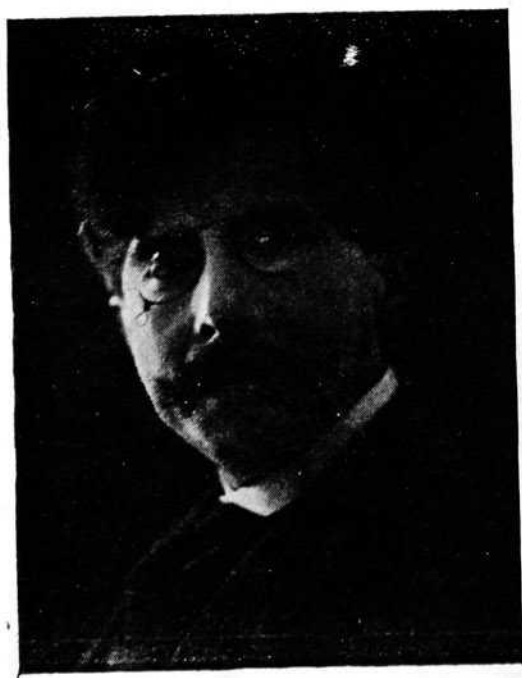
JOSEPH
ROIG RAVENTÓS
GUANYADOR
DE
LA COPA

RAMIR
TORRES Y VILARÓ
GUANYADOR
D'UN
PREMI EXTRAORDINARI

SANTIAGO
RUSIÑOL
GUANYADOR
DEL
PREMI FASTENRATH

EDUART L.
CHAVARRI
MANTENEDOR
ENCARREGAT
DEL
DISCURS DE GRACIES

una gran clamor d'allò incompres:
clamor de madones, clamor de pagès,
clamor de mestral y plany de donzelles
qu'alcen els dos braços fins a les estrelles...

Al punt deù escales s'arrapèn fins alí
de teules, y pugen cent homes d'un salt,
y buyden les cambres... Capdillen la gesta
l'hòrrit Puigpunyent y el colrat Ginesta.
Treuen munts de palla del sostre rostit,
mig flama mig fum, que'l foch qui covava
ja la socorrava
ab un foll dalit.

Tiren sachs de blat, mayna de tot l'any,
segat y batut ab alegre afany;
caxes oloroses, enceses com l'esca
hont l'avia guardava l'escambray més bo
y el gipó de seda per anà a la fresca
la nit de revetlla de Sant Nè y Sant Nò;
troços d'un llit vell, tot entorcillat
qu'en els foguerons de Santa Maria
com un holocauste de la patria mia
que tot ho consagra, fóra estat cremat.
Tiren matalassos, casi flamejants,
nius d'amors novelles, d'àngels y d'infants,...
y de les alcobes, mudes y sagra des
com unes capelles jamay violades,
treuen lo més íntim de recorts payrals...
Y quan les flamades fan cent fumerals,
ab un bram agònich fuig anyoradiça
la vaca lletera de dins la pahissa,
rossegant cadenes y l'estaca y tot,
traspasant flamades, aygua y pols d'un bot.
¡Oh! l'extremiment qui se precipita
y el trà fech indòmit y el renou qu'agita,
de tests y de ferre y poals d'estany
y de corrioles qu'allarguen son plany,
d'espetechs y xiscles de cosa esbucada,
de cosa cruxida, de cosa salvada...
No's dóna frustrat el foch. Sofregeix,
carbonisa, y trenca, fibla y esballeix
velles canyicades, jàceres antigues,
parets amitgeres, bastiments y vigues,
y envia alenades per tot el contorn,
de bavor d'estiu, de bavor de forn...

ANDREU CAYMARI, Pbre

VIOLA

MISSA RASA

Lema: Intima.

*Aquella missa rasa de la Sèu
que diu un vell canonge cada dia
quan encara fosqueja, no diguèu!
es la cosa del món que sé més pia.*

*Dues estrelles en la fosquedat,
cremen dos ciris, reverents, en l'ara;
l'or vell groguís brilla de llur esclat
y'l sant del fosch retaule treu la cara.*

*En aquesta hora y en aquell indret,
— com una maravella amagadiça —
fret en el clos y nua la paret,
ara veurèu com hi diràn la missa.*

*Abans no surti, reparèu qui hi hà.
La bona noya recullida y pura
que hi va dejorn per que té de llevà'
les germanetes que han d'anà'a costura.*

*Y també hi es, ja d'ençà que han obert,
tot espatlla vestida y arropada,
aquella tia tan vella que's pert
talment d'ençà d'aquella marfugada*

*que va tenir l'hivern passat, y tus
a cada parenostre que comença
quan encomana a Deu el seny ilús
d'un nebot que ¡Senyor! no sé què pensa.*

*Sobtat encís d'una aparició,
còrb del reculliment y la vellesa,
pausat, tremoladiç y secalló,
vé'l sant prebere ab la cara encesa.*

*El sant prebere, quan hi ha arribat,
puja la grau ab un daler qu'encanta
y extén en l'ara'l parament sagrat.
Ara, germans, ohlm la missa santa.*

*Canonge vell y l'escolà menut,
fan l'harmonia de llur veu tan neta
qu'omple'l diàlech l'ampla quietut
ab sò de bronze y drinch de campaneta.*

*Llegeix, es tomba y obre mans y cor
el clergue vell, vibrants llavi y parpelles;
després el vi raja en la copa d'or
ab la musica de les canadelles.*

*Devòra Sanctus y en ser qu'es passat
no més sentim quan entra alguna dòna
y'l grinyol cançoner d'aquell rextat
y un cop de porta qu'en avall ressona.*

*¡Ay, allavors quina devoció!
El prebere, ab la faç extasiada,
guayta'l Misteri de Nostre Senyó',
braços oberts a punt de l'abraçada.*

*Per serhi, cada sant s'ha dexondit
a dalt la virolada claraboya;
la vella fa un piuleig seguit, seguit,
y dringuen els rosaris de la noya.*

*Y s'encomana tot aquell encant;
y la cara també se'ns extasia,
y pels llavis encesos, fet un cant,
se'ns fon el cor com a la noya pia.*

*¡Ay, allavors! Ja us donch ben bé l'encís
del món tan gran y tota sa bellesa,
Senyor, per aquell tast de Paradís;
que Vós hi sòu, immèns de petitesa.*

*Si cremava mos ulls el vostre esclat,
siàu per mi, com un germà de casa,
axí petit y dolç y al meu costat,
sabèu? com en aquesta missa rasa!*

JOAN PUNTI COLLELL, Pbre.

COPA

GEMMA

(Fragment)

EN Janet caminava cap jup. Totjust clarejava quan va arribar a la platja de Sabanell per endegar els ormeigs del art. Prop de la cabana dels carrabiners hi havia una noya jove recolzada en un pi, ab el mentó apoyat en els genolls y'ls ulls perduts en l'infinit. En Janet, en vèurela, va dirse: — Ja'n tindré una més a la colla.—

Lentament, ab una lentitut trista, van anar arribant la gent del art. Avençaven fexuchs y ensonyats damunt la sorra polsosa que llandava ab la pineda atapahida, hont crexien les mates de romaní, semprevives y clavells. Un a un en veure aquella jove arrecerada en la soca revinguda del pi, que mirava fixament la mar com si hi cerqués un nàufrech engolit per una onada, van pensar: — Un altre a partir la miseria! —

La desconeguda restava indiferent a tot. Immòvil com una estàtua, ab la pensa xuclada per un pensament y'l còs cargolat per la gebror de la nit, semblava l'imatge vivent d'un dolor constant, d'aquells dolors que nit y dia cauen damunt l'ànima com cau el degotall eternal en la ubagor de la bauma misteriosa.

En la quietut de la matinada plàcida, se sent la cridoria dels homes y'l caro del art es varat; negre y ab els banyots a popa, apar un escarabat gegantí que camini a flor d'aygua. Els pescadors boguen depressa, aposta, per fer cansar En Perot, aquell vell del art que sempre botzina, y'l patró entretant, dret a popa, va llençant al mar una corda que s'enfonsa en la foscor de l'aygua fent una munior de bombolles petites que puguen totseguit y's fonen. Després, llença la xarxa axuta y fosca que resta una estona ensurada y ab la gola oberta arriba lentament al fons de la mar infantse com una bomba de paper.

Ja són en terra. A cada cop de corda s'hi fa un ramell de pobres... es el pelegrinatge del treball que cada matinada compleix, com una cordada de dampnats, la sentència que sentí Adam fugint del Paradís. De primer anduvi, la corda regalimosa costa poch de fer seguir; després, esdevé fexuga y'ls còssos s'inclinen tivant de la singla y'ls peus s'enfonsen en la sorra humida de la mulladina matinal, les frontaleres se semblen de gotes de suhor y'ls respirs se senten plens de fadiga.

De tant en tant, les dues colles s'atancen als crits que fa'l patró:

- Gònta... gònta de llevant.
- Vínгал... vínгал...
- Tómbal Tómbal
- Amunt... qu'es sa darrera cordal —

Ja surten els calons y les pannes. Les surades se breçolen damunt les ones que lluhén ab la primera mirada del sol ixent.

En els cors de la gent del art, aleteja l'esperança, neix el desfici de veure ço que han hajat. Tots pugen y baxen depressa per la platja, estirant ab coratge la xarxa ab els estrops y fent crits per atiar els companys mentres la mestra s'acosta a cada respir.

- 'Nèu baxant l'art.
- Vínгал Amunt, minyons!
- Vínга, vínга, que ja exuguèml —

La gola del art se clou. Tots estiren a la una y la bossa resta damunt l'arena. Se sent la remor del peix que cueteja, y tots els ulls s'aboquen a la xarxa.

- Es pà nostre de cada dial
- Que Deu n'hi dol
- Bona calada, Janet. —

Van obrir l'art mentres els pexos menuts passaven per les malles, y, cuetejant frenèticament, assolien les ones y fugien. Els pops movien les potes com si fossin verms. Les sepies escupien tinta y'ls rogerons feyen fressa entre les algues arrencades del fons y les pedres qu'havien seguit. En Janet omplía els còves de peix morent y En Perot ne curullava sa gorra. Dos vaylets, peu descalços, agafaven els que restaven entre les malles per escar.

La cridoria y les rialles s'alçaven triomfals. Totes les cares eren resplandents... L'alegría esplendorosa regnava a dolls, el sol era rublert de claretats y'l vent passava rioler damunt la mar...

La desconeguda mirava més fixa y més lluny; estava més concirosa, semblava més quieta, com si hagués perdut el ritme del respir... Els miserables del art, en ovirla altra volta, van dirse plens d'extranyesa: — Quí sab si es boja?

.

JOSEPH ROIG Y RAVENTÓS.

PREMI EXTRAORDINARI

LLEVANTINES

LOS TORTURATS

*Se drecen en la cresta d'un espadat escull,
fragment d'una cinglera qu'avença mar endins
ab un cinyell d'escuma que al seu voltant rebull,
les rares siluetes d'un escamot de pins.*

*A l'hora en que la costa s'encén ab los esclats
del sol en que's rabeja, dirèu que són talment
les penyes, flames vives, y ells, monstres que, nafrats,
rabiosos se retorcen garfits pel sofriment.*

*Quan fa mestral, tremolen d'esglay y de fredor
reben les bromerades que'l mar ab ira escup;
y quan lo vent sacceja llurs soques y ab furor
abrahonat ab elles les blinca y les ajup,*

*llavors les ertes branques bracegen ab espant
volent fugir d'aquelles tortures tan crudels;
exint de les esquerdes que'ls van atenallant
com serps se contorsionen llurs bonyeguts arrels;*

*y en infernal barreja ressonen los cruxits
que fa la dura teya que's va esberlant, y'ls ronchs
del mar, y la ventada qu'udola, y'ls brunçits
que fan les verdes cimes al flagellar als tronchs.*

*En jorns de calma oviren, en terra, a llurs germans
qu'emboïcallats de flayres breçolen nius, mes ells
no veuen flors, ni senten perfums, ni escolten cants,
puix may per a niarhi s'hi aturen los aucells.*

*Si passa una aureneta, quan veu llurs contorsions
creyentles amenaces fuig d'ells, llençant un crit;
tan sols algunes voltes s'hi paren los falcons
cansats de fer l'aleta pels camps del infinit.*

*Al vespre, axís que manca l'oreig y la quietut
s'extén arrèu, encara corpresos de pahor
romanen tots immòvils, en tràgica actitud,
mateix que si'ls sobtessin punyents visions d'horror.*

*Y apar, després, que invoquin a la propera nit
y, fèrvits, li demanin que ab sos finíssims vels
embeni llurs ferides y apagui llur neguit
ab un clar raig de lluna y un suau ruxim d'estels.*

RAMIR TORRES Y VILARÓ

DISCURS DE GRACIES

HEM viscut moments de joia y deslliurança. Es ara quan l'ànima desitjaria quedar dintre d'aquesta exaltació de bellesa realisada, y es ara que jo voldria retenir-lo aquest moment ideal, per gaudir-ne més sempre, quan us haig de tornar a la realitat donantvos l'adéu.

Però en el fons de tot adéu, hi ha una esperança; y axò val a dir tant com una visió de continuar les nostres hores y com una seqüència de la nostra vida. A modo d'una fatalitat creadora, axís veig la continuació del nostre ritme espiritual y veig la esperança de seguir enlayrantlo malgrat els xiscles d'ira y de mort que per aquest món desamparat sorgexen ara tan horribles.

Per altra part (y la força del contrast bé que m'ajuda) l'actual moment de poesia que'ns heu fet presenciar no sabria jo dir quant us l'agraheixch, per que'm permet fruhir d'aquesta inefable sensació d'ànima catalana, vibrant jo ab vosaltres, sentintme reintegrat a la consciencia de tots. Per a mi, que porto la exaltació dels llevants de Valencia, aquesta hermosura de les dames catalanes y aquesta poesia de la paraula que han fet sentir els poetes, me semblen com un mateix impuls de vida espiritual intensa: un ritme poderós de l'ànima catalana que's veu reunida ab tota suavitat y tota joventut en la inefable persona de la nostra reyna.

D'allà de la terra valenciana vinch a vosaltres y'm sento més commós de lo que'm creya al veure'l contrast entre aquella dolça quietut qu'he dexada y la vostra inquieta energia. Bé podèu estar segurs de que us ho dich sincerament: quan se considera, com jo ho faig, el modo aclaparat segons el qual han de viure certes gents per sofrir l'acometivitat inacabable de la imposició egoista feta per esperits extranyes que llengua dominadora parlen, llavors es quan admirèm ab més efusió la genuina espiritualitat catalana. Si's disfraça ab trajo de poesia la poruga abdicació, si es enlayrada com literatura una sensibilitat a flor d'epidermi y es alabat el colorisme trivial, llavors lo que s'enlayra, lo que s'alaba, es una esclavitut. Per axò'ls que senten el valor de la llibertat dels pobles ¿còm no han de mirar l'exemple de deslliurança que'ns dona la vida catalana?

Però cal pensar qu'aquests sentiments capdals s'han de sentir quasi bé ans que's rahonin. En tot cas, han de tenir una virtut ben arrelada en lo més fons de la nostra ànima per

sorgir a la vegada com a sentiment y com a idea: un sol ritme de la nostra vida.

Jo crech que la poesia es axò: ésser. Y la vida es poesia, es florada de sentiment, florada amorosa, que lliurement s'exalta sense cercar previes combinacions d'intellectualisme corroborant; car de no ésser axís la poesia'ns portaria a la fredat lògica d'un «dissentiment». L'art no pot ésser un ritme cercat, un producte de la reflexió freda, com si's tractés d'un càlcul matemàtic; té d'ésser, pel contrari, una creació permanenta. Si'l vestim ab sutileses retòriques, caurèm en la negació d'ell mateix; y la pedanteria, ò la «cursileria», ocuparien el lloch de la bellesa.

Nó: l'art té d'ésser creació, es a dir, un amor. A l'aymada no se li diuen retòriques cercades, ni'l bes als llavis adorats té d'ésser dat jamay com un exercici de gimnàstica; que sota semblants cabories no trobariem llavors més que insinceritat; y la nostra existencia demana tot justament d'ésser verdadera. Jo ho sento axís per que allà, en mig de les hortes de Valencia, somrihentes y plenes de llum, nosaltres sentim la compenetració del esperit conscient ab l'impuls inconscient vital, originari; per que veyèm de la terra quan la plana tremolosa reb el bes del sol de la migdiada.

¡Ah, les hores fervents de l'horta immensa! Es allí que hi han els grans silencis a cel obert y a llum cegadora; y entre la suavitat dels camps surten les roselles, que són riure de flors, y la dolça parla de les fadrines sembla aroma d'ànima, y les cequies són la remor de l'aygua que busca la maternitat de la terra, y la línia blava de la mar es consol y pau, y axò forma la gran cadencia llevantina, tota alegría y amor.

Ja'm sabreu perdonar si no acerto a dir lo que voldria.

Me sento ara, com en Valencia després d'una processó de Maig. Al pàs de santa imatge les roses desfullades cauen a milers per l'ayre, y cobreixen els carrers; y a la nit, en el silenci de la ciutat, com un adéu de la festa, s'escampa'l perfum de les flors per tot arrèu, l'ànima joyosa d'un moment ditxós.

Y jo volgués que després d'aquestes paraules meves de salutació y de comiat us quedés el recort de la present festa, com aquell perfum de les fulles de roses qu'en el silenci de la nit expandeixen al ayre la seva voluptuositat de poesia.

EDUART L. CHAVARRI.

Establiment gràfic : Thomas : Barcelona